

SYNNINTUNNUSTUS. Ajatuksia vanhus Joosef Hesykastin opetusten pohjalta

TM Heikki Alex Saulamo

Suomessa piispainkokous aikanaan päätti ja on myöhemmin muistuttanut, että ehtoollisella saa käydä ilman synnintunnustusta ainoastaan rippi-isän luvalla. Vaikuttaa siltä, että käytännössä on kuitenkin menty ajallemme tyypilliseen toiseen äärilaitaan. Kaikki tapahtuu miten sattuu, pelkojen, himojen ja helppoudenhalun ohjauksessa.

Joskus on esitetty myös näkemyksiä, että synnintunnustuksella ei tarvitse ollenkaan käydä, jos käy säännöllisesti ehtoollisella, koska ehtoollinenhan on ”syntien anteeksisaamiseksi”. Tätä on perusteltu katumuksen sakramentin erilaisella asemalla varhaiskirkossa. Tämä ”hyppy varhaiskirkkoon” -mentaliteetti on 1900-luvulla ollut voimakkaana esillä myös ortodoksien keskuudessa. Siihen liittyy ajatus ”kadonneen” tradition löytämisestä tieteellisen tutkimuksen avulla, mikä edustaa vääristynyttä käsitystä Kirkon Traditiosta ja on aiheuttanut paljon vahinkoa.

Mikäli todella palaisimme varhaiskirkon käytäntöihin, 90 prosenttia meistä 2000-luvun ortodokseista ei pääsisi ehtoolliselle, vaan seisoisimme Liturgian aikana niin sanottujen katuvien joukossa kirkon eteisessä tai ulko-ovella. Kirkon sakramentaalinen elämä ei ole viihdyke tyyliin ”siellä kaikilla oli niin muukaavaa...” Se, mikä on kivaa, ei välttämättä ole pelastavaa. Ainoastaan vaivannäön, kärsimyksen ja katumuksen kautta löytyy oikea pääsiäisilo, joka ei muutu pääsiäisaamun henkiseksi ja fyysiseksi krapulaksi.

Kirkon Traditio elää pyhissä ihmisissä. Siksi he ovat ortodoksiassa niin keskeisen tärkeitä. Heissä Kristus on läsnä ja heissä toteutuu Kristuksen sanat: Pyhä Henki johdattaa teidät kaikkeen totuuteen. Pyhien ihmisten puhdas sydän, joka saa nähdä Jumalan, on ortodoksisen teologian lähde.

Aikamme ohjaajavanhukset korostavat suuresti synnintunnustuksen merkitystä. Tämä käy ilmi esimerkiksi hiljakkoin ilmestyneessä Athoslaisesta vanhus Pasioksesta kertovassa kirjassa. Samoin se tulee esiin askeetti Joosef Hesykastin kirjeissä hengellisille lapsilleen, kuten seuraavassa huomaamme. Otteet on suomennettu englanniksi ilmestyneestä käännöksestä ”Monastic Wisdom – The letters of Elder Joseph the Hesykast”.

On paljastettava kaikki synnit

”Rakasta synnintunnustusta ja osallistu usein ehtoolliseen.” (kirje 44)

”Katso, että puhdistat itsesi vilpittömällä synnintunnustuksella. Älä jätä synnin saastaa sisällesi, jotta paholainen ei saa mahdollisuutta paiskata sinua alas.” (kirje 76)

Paha lisää pahaa. Siihen syntiin, johon on kerran langennut, voi helposti langeta uudelleen. Tehdessään syntiä – toteuttaessaan paholaisen tahtoa Jumalan tahdon sijasta – ihminen antaa paholaiselle tiettyjä oikeuksia itseensä. Ihminen tulee osalliseksi ”tämän maailman ruhtinaan” valtakunnasta. Synti, jota ei tunnusteta, säilyttää voimansa tai ehkä jopa lisää sitä, ja näin paholaiselle jää työkalu, jolla se saa ihmisestä vankemman otteen. Vain rehellisellä ja suoralla tunnustuksella voidaan tämä kierre lopettaa.

Mitä tulee toiseen veljeen, jonka mainitsit, näyttää siltä, että hänellä on joitakin tunnustamat-

tomia syntejä, koska häntä hävettää kertoa niitä vanhukselle. Tämän vuoksi tuo kiusaus tulee. Mutta hänen täytyy korjata väärä käytöksensä, sillä ilman vilpittöntyä tunnustusta ei voi puhdistua. – – Pohjimmiltaan hän piilottelee itseään.” (kirje 3)

Kyseinen ihminen salaa jotakin, ja näin paholainen on saanut hänestä otteen ja aiheuttaa jatkuvan kiusauksen. Kristus parantaa meidät, mutta vain siltä osin kuin me paljastamme itsemme Hänelle, sillä Hän ei tee mitään väkisin. Paholaisen tehokkaita keinoja vesittää syntejään tunnustavan rehellisyys ovat häpeä ja ajatukset tyyliin ”mitähän pappi minusta ajattelee”. Asioiden vatvominen on pahasta. Lienee parasta vain rukoillen pyytää, että muistaisi kaikki synnit ja pahat ajatukset ja sitten suoraan tunnustaa ne. Voimme myös sortua huijaamaan itseämme ja ajatella: ”Voinhan kertoa suoraan Jumalalle, vaikka en synnintunnustuksella ker-toisikaan”. Näin ajatellen voisi toimittaa myös ehtoollisen kotonaan. Mutta pelastus on Kir-kossa, Kristuksen eläväksitekevässä ruumiissa, kuten seuraava ote eräästä Joosefin kirjeestä painottaa:

”Synnintunnustus on yksi seitsemästä Kirkon mysteerioista. Ilman synnintunnustusta katumuk-sella ei ole merkitystä ja ilman katumusta ei voi pelastua.” (kirje 67)

Ajatuksiakin on syytä varoa

Joosef puhuu myös ajatusten paljastamisesta:

”Lapseni, haluatko murskata käärmeen pään? Paljasta ajatuksesi avoimesti synnintunnustuk-sella. Paholaisen voima piilee viekkaissa ajatuksissa. Pitäydytkö niissä? Hän pysyy piilossa. Tuotko ne valoon? Hän katoaa. Ja Kristus iloitsee, rukous etenee, ja armon valo parantaa ja tuo rauhan mieleesi ja sydämeesi.” (kirje 55)

On siis tunnustettava myös ajatukset, erityisesti sellaiset, jotka aiheuttavat mielessä hämminkiä, masennusta, epätoivoa, ylpeyttä, lihallisia kiusauksia jne. Kaikki saa alkunsa ajatuksista. Mitä ei paljasteta, säilyttää tuhoavan voimansa. Tuomalla mieleemme mitä erilaisempia ja ih-meellisiä pimeitä ajatuksia paholainen pystyy hämmentämään mielemme, etenkin jos emme tuo niitä julki.

”Kun näin vanhempiasi, käskin heitä menemään hengellisen isänsä luokse, tunnustamaan kaiken, mitä he eivät vielä ole tunnustaneet, sanomaan kaiken selvästi, muistamaan lapsuu-desta saakka jokaisen synnillisen asian, jonka he ovat unohtaneet. Sillä ilman vilpittöntyä tun-nustusta sinä et saa apua eivätkä he astu paratiisiin.” (kirje 50)

”En tiedä, rouvaseni, oletko tehnyt yleisen ja vilpittömän syntien tunnustuksen, sellaisen, että aloitat lapsuudesta, seitsemän ikävuoden ajasta lähtien. Käy selkeästi uudelleen läpi koko menneisyytesi, kirjoita syntisi paperille, ja ota se mukaasi tunnustukselle; tulet löytämään suuren hyödyn sielullesi. – – Älä kirjoita vain sellaisia, kuten se, jonka mainitsit, vaan myös kaikenlaiset hairahdukset, myös ne, joita et pidä synteinä. – – Mutta jos hengellinen isä on ohjannut sinua ja olet jo tunnustanut syntisi, silloin tämä on tarpeetonta.” (kirje 66)

Edellisestä käy ilmi, että vanhus Joosefin mukaan joskus tulisi tehdä koko elämän kattava synnintunnustus, ainakin jos elämässä on sellaisia aikoja, ettei ole käynyt tunnustamassa. Jos joku alkaa vasta myöhemmällä iällä osallistua Kirkon elämään, vaikka olisikin ollut Kirkon jäsen, hänen tulisi tehdä edellä esitetty tunnustus – jos ei ole heti ymmärtänyt tehdä, niin sitten kun ymmärtää.

Vanhus Joosef myös varoittaa virheestä, että alkaa itse punnita, mikä on synti ja mikä ei. On tunnustettava kaikki, mikä on jättänyt jäljen omaantuntoon. Muutoin paholainen ryhtyy antamaan neuvojaan: ”Se on pieni asia, ei sitä tarvitse. Onhan hassua sanoa tuollaista.” Tällainen spekuloiava ajattelu on ominaista langenneelle ihmiselle. Tämä ei toisaalta tarkoita, että pitäisi jatkuvasti pakonomaisesti muistella menneisyyttään, josko on unohtanut jonkin synnin. Asiat kyllä tulevat mieleen pikkuhiljaa, ja ne voi sitä mukaa tunnustaa.

”Ja mitä tulee asioihin, joista kirjoitit minulle, olimme kaikki niistä osallisia, kun vielä ajattelimme maailman turhuuden olevan jotakin suurta. Mutta nyt kun olemme tulleet täyteen tietoon ja olemme huomanneet valheen, Jumala ei enää katso menneisyyteen, vaan nykyisyyteen. Kaikki nuo asiat pyyhitään pois yhdellä vilpittömällä tunnustuksella.” (kirje 41)

Syntejä ei pidä vähätellä eikä toistaa

Vilpittömyyteen liittyy myös se, että emme selittele emmekä vähättele syntejämme. Vaikka tapoja voi olla erilaisia, ei synnintunnustus ole syntien psykologista pohdiskelua. Sellainen saattaa juuri hävittää vilpittömän katumuksen mielen ja sydämen särkyneisyyden. Tarpeellisia elementtejä lienevät suoruus, yksinkertaisuus ja halu tehdä parannus.

”Jos nöyrä ihminen lankeaa kymmenentuhatta kertaa, hän nousee jälleen, ja hänen lankeamuksensa tunnustetaan voitoksi. Mutta heti kun ylpeä henkilö lankeaa syntiin, hän lankeaa myös epätoivoon ja hänen sydämensä kovenee, eikä hän sitten enää halua nousta. Epätoivo on kuolettava synti ja paholainen iloitsee siitä enemmän kuin mistään. Mutta se häviää välittömästi synnintunnustuksella. – – Ja jos lankeamme useita kertoja työskennellessämme hyveen saavuttaaksemme, meidän ei pitäisi jäädä tuohon langenneeseen tilaan, vaan pitäisi nousta ja pyytää anteeksiantoa Vapahtajaltamme.” (kirje 18)

Meille ylpeille voi käydä niin, että kilvoittelemme omahyväisessä mielentilassa ja sitten, kun lankeamme, joudumme epätoivoon ja ajattelemme: ”Ei tästä tule mitään, ei kannata edes yrittää.” Alamme ajatella, että hengellinen edistyminen on mahdotonta ja langenneessa tilassa ”lepääminen” aivan normaalia. Pitäisi kuitenkin aina uudestaan rientää synnintunnustukselle ja parannuksen tekoon.

”Sain synnintunnustuskirjeesi ja näin kaikki, mitä kirjoitit. Kaikki on anteeksiannettu, Vasilikseni, paitsi ne asiat, joita ei ole tunnustettu: niitä ei ole anteeksiannettu. Mutta vielä yksi asia: synti ei saa toistua. Siispä pyydän tätä suosionosoitusta sinulta: älä enää lankea syntiin, ja kaikki menee hyvin.” (kirje 75)

Tässä Joosef painottaa kahta asiaa: mitään ei saa salata ja synnin tekeminen täytyy tosissaan yrittää lopettaa. Tosin on selvää, että vaikka lankeaisi kuinka useasti tahansa samaankin syntiin, on se aina kerrottava, sillä ehkä tällä tavalla Jumala nöyryyttää meitä. Isät opettavat, että emme vapaudu pahoista taipumuksistamme ja himoistamme niin kauan kuin meissä on ylpeyttä. Jumala ei puhdistaa meitä, jotta pysyisimme edes jossain määrin nöyrinä, koska ylpeys on epätoivon kanssa tuhoisimpia syntejä.